

Hlas národní obrany – Vojenský list

Glas narodne obrane - Vojne novine

1. 2. 1924.

Kroz ovaj pusti krajolik, a koji opet nije bez svojih čari, prolazi voz koji se polako probija do glavnog grada Hercegovine, Mostara. Ako nas je Sarajevo iznenadilo svojim orijentalnim karakterom, Mostar će nas sigurno još više iznenaditi.

Mostar je izgrađen na objema obalama rijeke Neretve, u dolini između Huma i Podveležja. Na istočnoj obali nalazi se stari grad, podijeljen na pet četvrti, naseljenih muhamedancima i bogatim pravoslavnim trgovcima. Kuće su male, izrazito turske i slikovito grupirane duž uskih uličica.

Moderni dio grada izgrađen je na desnoj obali Neretve, ali ne privlači pažnju. Tu je željeznička stanica, neelegantna katolička bazilika, franjevački samostan i bolnica.

Najprometnija arterija Mostara je ipak Čaršija-tržnica. Iako nije prostrana kao u Sarajevu, ipak je još više orijentalnija po svom ukupnom karakteru. Pod nevjerojatno plavim nebom bez oblaka, ovdje kuca šaroliki život, dodatno pojačan originalnim raznobojnim nošnjama lokalnog stanovništva.

Ponad grada uzdiže se niz vitkih, bijelih minareta s prepoznatljivim balkonima, s kojih mujezini, turski svećenici, pozivaju Allahove vjernike na molitvu. Ovdasnji "Turci" su religiozni, ali to ih ne sprječava da pokušaju iskoristiti svakog stranog hrišćanina-đaura.

Preko Neretve vodi "stari rimski most". Veličanstvena je to građevina, ali je ipak iz vremena turske vladavine, iz 1566. godine. Ispod mosta Neretva je sužena, i često jedva da teče između ogromnih stjenovitih gromada.

Djeca skaču s mosta u rijeku pred strancima za malu nadoknadu.

Među građevinama, u Mostaru se ističe pravoslavna crkva u bizantijskom stilu, kao i stari Konak. Karađozbegova džamija, koja dominira gradom, zaista je slikovita i daje karakter Mostaru.

Mostar je vjerojatno osnovan u prvim danima slavenske vladavine na Balkanu. Kada su zemlju okupirali Turci, tu je već postojalo naseljeno mjesto. Godine 1531. došlo je do nemilosrdnog progona hrišćana, tokom kojeg je spaljen franjevački samostan. Kasnije su Mlečani pokušali osvojiti već utvrđeni Mostar. Grad je bio pod njihovom opsadom 1632., 1693. i 1717. godine. Na njegovim vratima Turci su se uporno borili i pred napadom crnogorskog kralja Nikole I. Austrijskim okupacijskim snagama grad nije predstavljao prepreku.

U blizini Mostara je poznato Popovo polje, vrlo plodna ravnica oko koje su po padinama razbacana naselja. Na jesen, obilne vode izbijaju iz podzemnih otvora, koji ispunjavaju cijelo polje, a ravnicu pretvaraju u jezero, na čijem dnu se taloži plodni mulj. Tek u proljeće vode nestaju i onda se žito sije u zemlju.

Oko Mostara kraj je nešto plodniji, a posebno dobro uspijevaju vinogradi od čijih se plodova pravi poznato mostarsko vino Žilavka. Okolina je vrlo romantična, iako je još uvijek malo turista posjećuje zbog nedostatka modernih sredstava komunikacije.

Od Mostara pruga nastavlja južnije i na stanici Gabela se dijeli na dvije linije. Lijevo ide do Metkovića u Dalmaciji, desno nastavlja prema jugoistoku u pravcu dalmatinske obale i do Trebinja, zanimljivog i slikovitog hercegovačkog grada.